

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים
אזרחיים

ע"א 438/14
וערעור שכנגד

-

לפני: כבוד השופט י' דנציגר
 כבוד השופט י' עמית
 כבוד השופט צ' זילברטל

-

המערערים
 והמשיבים שכנגד:
 1. פלוני
 2. פלוני
 3. פלוני

נ ג ד

המשיבה והמערערת
 שכנגד: המאגר הישראלי לביטוח רכב (הפול)

ערעור וערעור שכנגד על פסק דינו של בית
 המשפט המחוזי מרכז בת"א 5451-06-08
 שניתן ביום 3.12.2013 על ידי כבוד השופטת א'
 דודקביץ

בשם המערערים
 והמשיבים שכנגד: עו"ד ענבר הרשקוביץ
 ועו"ד פריליך

בשם המשיבה
 והמערערת שכנגד: עו"ד שלמה ברקוביץ
 ועו"ד אדה ברקוביץ

פסק-דין

השופט י' עמית:

1. המערער 1 (להלן: המערער), יליד 26.9.1982, נפגע בתאונת דרכים ביום 18.5.2007 שעה שרכב על אופנוע. המערערים 2-3 הם הוריו של המערער.

המערער היה מאושפז משך כשנה, ולאחר מכן באשפוז יום שיקומי משך כשנה וחצי. בית משפט קמא מינה מספר מומחים רפואיים ונכותו הרפואית המשוקללת של המערער, עליה אין

חולק, עומדת על 89% כלהלן: בתחום האורטופדי – 21% משוקלל (בגין מספר הגבלות מזעריות או קלות וצלכת); בתחום הנזירולוגי – 71% משוקלל (בגין הפרעות בתחום הקוגניטיבי 50%, בגין ליקויים בקואורדינציה 40%+10%, בגין הפרעה בהיגוי דיבור 10%, בגין שקעי עצם בגולגולת 15%); בתחום העיניים – 19% משוקלל (בגין הפרעה במיקוד של שתי העיניים יחדיו 10%, בגין הפרעה במיקוד של כל עין לחוד 10%); ובתחום הנפשי – 20%.

2. בית משפט קמא העמיד את נכותו התפקודית של המערער על 89% בהתאם לנכות הרפואית המשוקללת.

המערער סובל מבעיות קוגניטיביות, מקשיי בקרה, חוסר יזימה וחוסר מודעות למצבו. עם זאת, למערער אין מגבלות פיזיות, ובפני בית המשפט הובאו ראיות על כך שהמערער נוסע לבדו באוטובוסים על מנת להתאמן באופן קבוע ב"קיר טיפוס" וכדי להגיע לבריכת גורדון; כי עזב את בית הוריו לאחר התאונה ועבר לגור עם חברתו עמה התארס; הוא עושה קניות בעצמו; וכן עובד בהתנדבות בבית קפה כשעה-שעה וחצי ביום. בית משפט קמא מצא כי המערער מתנהל במשך השבוע בין דירתו, בית החולים תל השומר, הבריכה, קיר הטיפוס, דירת הוריו וסידורים שונים שהוא מבצע מחוץ לבית בעצמו. למערער חונך שנמצא איתו פעם בשבוע למשך שש שעות.

על רקע עובדתי זה, חישב בית משפט קמא את ראשי הנזק השונים. בגין עזרת צד ג' נקבע למערער סכום של ₪ 1,200 לחודש והפסדי השכר לעתיד חושבו על פי השכר הממוצע במשק. בית משפט קמא העמיד את סכום הפיצוי הכולל שנפסק לזכות המערער על הסך של ₪ 3,992,498 בניכוי תגמולי מל"ל בסך 805,000 ש"ח, ועל כך נסבים הערעור והערעור שכנגד.

3. טרם אדרש פרטנית לרכיבי הנזק עליהם נסב הערעור, אקדים ואומר כי הסכום הכולל שנפסק הוא סביר, והמדיניות השיפוטית בתיקים כגון דא ידועה, וראוי לחזור ולהזכירה:

"ככלל, ערכאת הערעור ממעטת להתערב בהחלטות הערכאה המבררת לגבי שומת הנזק, וההתערבות נעשית במשורה, תוך בחינת הסכום הכולל שנפסק ובחינה ממעוף הציפור אם קיימת חריגה בולטת מהמקובל באחד מראשי הנזק" (ע"א 3222/10 ביטוח ישיר חברה לביטוח בע"מ נ' פלוני, בפיסקה 19 (28.6.2012)).

וכן:

אשר לסכום הפיצוי שנפסק, בחינת הסכום בערכאת הערעור נעשית בשלושה שלבים, אשר לעיתים סמויים מעינו של הקורא. בשלב הראשון בוחנת ערכאת הערעור אם סכום הפיצוי הכולל שנפסק עומד ביחס סביר לנזק בהתחשב בפרמטרים העיקריים של גיל הניזוק ותוחלת חיים; הנכות הרפואית והתפקודית ואופיה; ובסיס השכר. בשלב השני ולצורך בחינה נוספת של סבירות הפיצוי הכולל, בוחנת ערכאת הערעור את הסכומים שנפסקו בראשי הנזק השונים. ודוק: אין מדובר בבחינה לעומק של כל ראש נזק וכל תג ותג מבין ראשי הנזק הרבים, אלא בבחינה ממעוף הציפור שנועדה לבדוק אם קיימת חריגה בולטת מהמקובלות באחד מראשי הנזק. ערכאת הערעור לא תתערב בראש נזק כזה או אחר גם אם סברה כי ניתן היה לפסוק סכום שונה ממה שנפסק על ידי הערכאה הדיונית. רק אם נמצא כי נפלה טעות בולטת באחד מראשי הנזק, תתערב ערכאת הערעור באותו רכיב. השלב השלישי, חוזר ומתחבר לשלב הראשון במובן זה שערכאת הערעור בוחנת אם ההתערבות בראש נזק כזה או אחר או בקביעה כזו או אחרת של הערכאה הדיונית אכן מביאה לשינוי מהותי בתוצאה הסופית. כך, ייתכן כי בראש נזק

אחד יש להגדיל את הפיצוי, ומנגד, יש להפחית את הפיצוי בראש נזק אחר, או שערכאת הערעור מצאה כי הערכאה הדיונית נקטה גישה נדיבה או גישה קפוצת יד במכלול ראשי הנזק או בקביעת שיעור הרשלנות התורמת, כך שאין לשנות את סכום הפיצוי הכולל למרות שהיה מקום להתערב בראש נזק כזה או אחר.

מכאן, שאי התערבות בפסק דין של ערכאה דיונית בנזיקין, אין משמעותה בהכרח אישורו של כל ראש נזק וכל סכום וכל קביעה שנפסקה על ידי הערכאה הדיונית. ההתערבות תיעשה מקום בו מצאה ערכאת הערעור כי יש להפחית או להגדיל את סכום הפיצוי הכולל או כדי להעמיד הלכה על מכונה (ע"א 148/10 741/10 כהן נ' צים חברת השיט הישראלית, בפיסקה 8 (12.10.2010)).

על רקע כללים אלה, אבחן את הערעור העיקרי של המערער, אשר מתמקד בעיקר במספר ראשי נזק כמפורט להלן.

4. עזרת צד ג': בית משפט קמא פסק בגין עזרת צד ג' בעבר סך של 142,500 ₪ נומינלית. לטענת המערער, בית משפט קמא מצא כי לא הוכח ששולמו הסכומים הנטענים לחברת כוח אדם בשם "נתיב", זאת, למרות שהמציא חשבוניות של החברה בסכום כולל של 224,000 ₪ נומינלית, ואף צירף אישור כי סכום זה שולם בפועל. מכאן טענת המערער כי היה על בית המשפט לפסוק לזכותו את מלוא הסכום ששולם לנתיב.

איני סבור כי יש מקום להתערבות בסכום שנפסק. אף אם נעלמו מבית משפט קמא כל החשבוניות שצורפו, לא הייתה זו הסיבה בגינה נמנע בית משפט קמא לפסוק לזכות המערער את מלוא הסכום שנדרש. להבדיל מהתקופה הראשונה לאחר השחרור מבית החולים, שאז נזקק המערער למטפל, הרי

שבהמשך הדרך, מקום בו מצבו הפיזי השתפר, לא היה מקום "להצמיד" לו חונך או מלווה שעות כה רבות ביממה. כפי שנקבע על ידי בית משפט קמא, לא הייתה הצדקה לסכומים שנדרשו, משהוכח כי המלווים של המערער נהגו ללוות אותו לטיפולים בתל השומר, לאכול איתו, לחכות לו בביתו, לעיתים גם לישון בביתו, וכל זאת כנגד תשלום מלא במשמרות, וכאשר ההורים נמצאים בבית. כפי שציין בית משפט קמא:

"וזאת יש לזכור – התובע מסוגל היה ללכת ללא אביזרי עזר, אכל והתלבש בעצמו ושלט על סוגריו. בשל בעיותיו הקוגניטיביות הוא נזקק להשגחה, לתרגול ולדרבון אך את העזרה הזו אפשר היה לספק לו גם באמצעות משפחתו בצורה סבירה, תוך העזרות במטפלים זרים במידה מוגבלת וסבירה ושלא על דרך ההפרזה, כפי שנטען במקרה הנדון" (ההדגשה במקור).

לא למותר לציין כי בית משפט קמא פסק למערער בגין עזרת צד ג' בעבר לפי 7,500 ₪ לחודש מעת שחרורו מאשפוז בחודש מאי 2008 ועד לחודש דצמבר 2009.

5. עזרת צד ג' לעתיד: המערער הלין על מיעוט הסכום של 1,200 ₪ לחודש שנפסק לזכותו, בעוד שד"ר פרבר, המומחית בתחום השיקום, העריכה את העזרה לה הוא נדרש בהיקף של 4-5 שעות ליום, ובחלוף כחמש שנים בהיקף של 2-3 שעות ליום. לטענת המערער, הסכום שנפסק משקף עזרה בהיקף של כשש שעות שבועיות, כמחצית מהמלצתה של ד"ר פרבר. אמנם המערער נעזר בחונך בהיקף של שש שעות שבועיות, אך לטענתו, ההיקף המצומצם נובע מחיסרון כיס ואין להסיק מכך על צרכיו האמיתיים.

על אף שהסכום החודשי שנפסק נחזה לכאורה על הצד הנמוך, לא מצאתי להתערב גם בראש נזק זה.

"הערכת נכותו התפקודית של נפגע, היא מהנושאים המובהקים הנמצאים בליבת שיקול הדעת של הערכאה הדיונית. כך בדרך כלל, וכך במיוחד בנפגעי ראש, שהערכת נכותם התפקודית אינה מהדברים הקלים, והפגיעה בכושר השתכרותם אף אינה חופפת בהכרח את הנכות התפקודית במישורי החיים האחרים... כל מקרה צריך להיבחן פרטנית לגופו, על פי כלל הנסיבות וחומר הראיות המובא בפני בית המשפט" (ע"א 4919/09 עזאם נ' דנית בר בפסקה 6 (14.6.2001)).

בית משפט קמא התרשם ישירות מתפקודו של המערער, ואף היה מודע לכך שהמערער מציג תמונה "ורודה" של מצבו, כפי שעולה מחוות דעת המומחה בתחום הפסיכיאטרי. כפי שנתברר, החונך של המערער מגיע פעם בשבוע ומבלה עימו כמעט את כל שעות הפעילות המשותפת בבישול במטבח, פעילות שאהובה על המערער. כפי שציין בית משפט קמא, גם ד"ר פרבר עצמה אמרה שאם זו הפעילות שבה מדובר, אף אין צורך בחונך, ולמערער דרושה קצת הנחייה לדברים חדשים.

מכל מקום, בית משפט קמא התרשם כי המערער אינו נזקק עוד לאפוטרופוס, ומתנהל בעצמו ולבדו במקומות עבודתו, בטיפולים, ובפעילויות אחרות, כך שניתן להסיק כי אינו נצרך בפועל למלווה בהיקף הנטען. למעשה, וכפי שעולה מהתמונה הכוללת, המערער נדרש להדרכה ולליווי כאשר הוא נדרש ללמוד דברים חדשים, כך שמדובר בעזרה ממוקדת בהיקפה ומוגבלת בזמן. כאמור, הערכת תפקודו של הניזוק והערכת היקף העזרה לה הוא נדרש, הם מסוג הדברים הנמצאים בליבת שיקול הדעת של הערכאה הדיונית. משלא הוכחה סטיה או חריגה בולטת בסכום שנפסק, ומשהשתית בית משפט קמא את הערכתו לגבי היקף עזרת צד ג' לה נזקק המערער, על חומר הראיות שהובא בפניו, איני רואה מקום להתערבות בראש נזק זה.

6. שכר לעתיד: המערער החל ללמוד פסיכולוגיה באוניברסיטה הפתוחה, קיבל ציון גבוה בפסיכומטרי (קרוב ל-700) ולטענתו, בהתחשב בנתונים אלה, היה מקום לחשב את נזקו על פי בסיס שכר של 10,000 ₪ נטו.

דין הטענה להידחות. המערער לא הניח תשתית המצדיקה להעמיד את בסיס השכר בעתיד מעבר לשכר הממוצע במשק. עד לפציעה בתאונה עבד המערער בעבודות בעלות אופי זמני והכנסותיו היו נמוכות. התחלה של לימוד קורס או שניים בפסיכולוגיה באוניברסיטה הפתוחה אינה מעידה בהכרח על פוטנציאל השתכרות מיוחד, בגינו יש לסטות מחזקת השכר הממוצע, כך שאין מקום להתערב גם בראש נזק זה.

7. הוצאות בגין פעילות בקיר טיפוס עד גיל 55: המערער טען כי ד"ר פרבר המליצה שיעסוק בפעילות ספורטיבית אחת לבחירתו לתקופה בלתי מוגבלת, ועל כן היה על בית משפט קמא לפסוק לזכותו סך של כ-200,000 ₪ לפי עלות של כאלף ₪ לחודש.

אלא שבית משפט קמא לא מצא לפסוק פיצוי בראש נזק זה, לאור תשובתה של ד"ר פרבר כי אין בפעילות בקיר טיפוס כדי לתרום לשיקומו של המערער. לא למותר לציין כי הוכח שהמערער מתאמן בחדר הכושר בבניין בו הוא מתגורר, כך שהוא עוסק בפעילות ספורטיבית אחרת.

זאת ועוד. בית משפט קמא התייחס לפעילות של המערער בקיר הטיפוס, במסגרת ראש הנזק של הוצאות רפואיות לעתיד. למערער נפסק סכום כולל של 150,000 ₪ בראש נזק זה, למרות שלא הוכח כי הוא נזקק לתרופות מיוחדות או לטיפול נפשי בעתיד, כך שנראה כי בית המשפט כלל בסכום זה גם פעילות ספורטיבית כזו או אחרת בה יתמיד המערער בעתיד. מטעם זה, אף איני רואה לקבל את הערעור שכנגד לגבי גובה הסכום שנפסק בראש נזק זה.

8. אשר על כן, דין הערעור להדחות.

הערעור שכנגד נסב על גובה הסכום שנפסק בגין הוצאות רפואיות לעתיד, ועל כך עמדנו לעיל, וכן על אופן חישוב השכר הממוצע במשק, המתבטא בסכום זניח, כך שאין מקום להתערב בסכום הכולל שנפסק. ואכן, המערערת שכנגד הבהירה כי לא הייתה מגישה את הערעור אילולא הגיש המערער את ערעורו.

9. סופו של דבר, שדין הערעור והערעור שכנגד להדחות, ומשכך, אין צו להוצאות.

ניתן היום, כ"ה בתמוז התשע"ד (23.7.2014).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט